

ПОЛІТИЧНІ РЕСУРСИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ВОЄННИЙ І ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД: ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ, ПОЛІТИЧНА ВОЛЯ ТА «ЕКОНОМІКА ДЛЯ ПЕРЕМОГИ»

POLITICAL RESOURCES OF ECONOMIC SECURITY IN WARTIME AND POST-WAR PERIODS: HUMAN CAPITAL, POLITICAL WILL, AND THE «ECONOMY FOR VICTORY»

Пустовар В.В.,

orcid.org/0009-0001-9790-0210

докторант кафедри політичних наук

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

У статті досліджено політичні ресурси економічної безпеки України в умовах війни та поствоєнного відновлення. Акцент зроблено на ролі людського капіталу, політичної волі, інституційної спроможності та стратегічних комунікацій у забезпеченні стійкості держави. Показано системну взаємодію політичних і економічних чинників, що визначають здатність держави протидіяти кризам і підтримувати легітимність ухвалених рішень.

Методологія ґрунтується на поєднанні політико-управлінського аналізу, інституційного підходу та компаративістики, що дозволило зіставити зарубіжний досвід із українськими реаліями й виявити ключові механізми ефективного державного управління в умовах гібридних загроз і війни.

Встановлено, що легітимність влади, суспільна довіра, інституційна спроможність та комунікації утворюють єдину систему політичного забезпечення економічної безпеки. За їх ослаблення економічна політика втрачає дієвість, а ризики тінізації та дестабілізації зростають.

Підкреслено провідну роль людського капіталу у формуванні змістовної політичної волі та здатності ухвалювати стратегічні рішення. Інтелектуальні, соціальні й ціннісні характеристики політичних і управлінських кадрів визначають результати реформ та рівень суспільної підтримки.

Показано, що війна трансформує зміст економічної безпеки, перетворюючи економіку на політичний інструмент мобілізації. У цих умовах формується модель «економіки для перемоги», яка інтегрує ключові сфери життєдіяльності держави в єдиний контур стійкості та обороноздатності.

У висновках наголошено, що успішна поствоєнна реконструкція потребує поєднання ринкових механізмів, прозорого врядування, стратегічного протекціонізму й політичної волі, підкріпленої довірою та компетентністю. Економічна безпека визначатиметься модернізацією інститутів, контролем над критичними секторами та ефективним діалогом влади, бізнесу й громадянського суспільства.

Ключові слова: економічна безпека, політичні ресурси, людський капітал, політична воля, інституційна спроможність, стратегічні комунікації, «економіка для перемоги».

The article examines the political resources of Ukraine's economic security in the context of war and post-war recovery. The emphasis is on the role of human capital, political will, institutional capacity, and strategic communications in ensuring the stability of the state. The article demonstrates the systemic interaction of political and economic factors that determine the state's ability to counteract crises and maintain the legitimacy of decisions made.

The methodology is based on a combination of political and managerial analysis, an institutional approach, and comparative studies, which made it possible to compare foreign experience with Ukrainian realities and identify key mechanisms for effective state governance in conditions of hybrid threats and war.

It has been established that the legitimacy of power, public trust, institutional capacity, and communication form a single system of political support for economic security. When these are weakened, economic policy loses its effectiveness, and the risks of shadowing and destabilisation increase.

The leading role of human capital in shaping meaningful political will and the ability to make strategic decisions is emphasised. The intellectual, social and value characteristics of political and managerial personnel determine the results of reforms and the level of public support.

It is shown that war transforms the content of economic security, turning the economy into a political instrument of mobilisation. In these conditions, a model of an 'economy for victory' is formed, which integrates key areas of the state's life into a single framework of stability and defence capability.

The conclusions emphasise that successful post-war reconstruction requires a combination of market mechanisms, transparent governance, strategic protectionism and political will, backed by trust and competence. Economic security will be determined by the modernisation of institutions, control over critical sectors, and effective dialogue between the authorities, business, and civil society.

Key words: economic security, political resources, human capital, political will, institutional capacity, strategic communications, «economy for victory».

Постановка проблеми. У сучасних умовах війни та тривалих гібридних загроз економічна безпека України набуває визначального політичного значення. Традиційні економічні інструменти вже не забезпечують достатнього рівня стійкості, оскільки ключовими чинниками стають політична воля, управлінська компетентність, суспільна довіра та ефективність інституцій. Економіка в умовах воєнного стану перестає бути самодостатньою сферою і трансформується у механізм політичної мобілізації, що потребує переосмислення ролі держави, перегляду пріоритетів і оновлення системи державного управління.

В умовах війни, постійних загроз та майбутньої реконструкції постає потреба у формуванні нової моделі політичного управління, яка поєднуватиме розвиток людського капіталу, інституційне зміцнення, стратегічні комунікації та збалансовану економічну політику. Саме тому дослідження політичних ресурсів економічної безпеки стає одним із центральних завдань наукового аналізу та державної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічної безпеки, поствоєнної відбудови та політичних чинників розвитку держави активно досліджується у працях Небрата В.В., Губи М.І., Злепка Н.І., Тація О.В., Зеленько Г., Ільїної А., Калінічевої Г., Кононенка Н., Микитася В.В., Петруненка Я., Прінца В., Савіцької С.І., Шайгородського Ю., Штана М., Яценка О., Макатьори Д., Кубанова Р. ті інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний обсяг досліджень, низка ключових аспектів політичних ресурсів економічної безпеки залишається недостатньо опрацьованою. Насамперед це стосується комплексного аналізу взаємодії політичної волі, людського капіталу та інституційної спроможності в умовах повномасштабної війни, коли економіка функціонує у режимі надзвичайної мобілізації. Бракує також досліджень, що розкривають, яким чином війна трансформує політичну логіку ухвалення економічних рішень і як ці трансформації впливають на здатність держави забезпечувати стійкість та легітимність у довгостроковій перспективі.

Недостатньо вивченою залишається і проблема інтеграції моделі «економіки для перемоги» у систему поствоєнного управління, зокрема питання переходу від військової мобілізаційної економіки до стійкої моделі розвитку, здатної забезпечити модернізацію країни. Потребують подальшого аналізу також механізми формування довіри та стратегічних комунікацій як елементів економічної безпеки, а також політичні умови, за яких інститути здатні ефективно координувати інтереси держави, бізнесу і громадянського суспільства в період реконструкції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження політичних ресурсів економічної безпеки України в умовах війни та поствоєнного відновлення, зокрема визначення ролі людського капіталу, політичної волі, інституційної спроможності та стратегічних комунікацій у забезпеченні стійкості держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політичні ресурси економічної безпеки є комплексною системою взаємопов'язаних елементів, у якій легітимність і довіра створюють нормативно-психологічний фундамент стабільності, інформаційні ресурси та стратегічні комунікації забезпечують когнітивну та емоційну згуртованість суспільства, а інституційний капітал формує структурну основу ефективного управління. Вони взаємодіють у межах єдиної системи політичного управління, де кожен елемент підсилює інші, створюючи синергетичний ефект [6].

У контексті посилення глобальної конкуренції та зростання гібридних загроз ключовим чинником економічної стійкості держави виступає якість її політичної системи. За відсутності суспільної довіри, легітимності влади, ефективних механізмів комунікації та професійно спроможних інституцій будь-яка економічна стратегія втрачає практичну результативність і перетворюється на формальну декларацію. Відтак економічна безпека набуває виразного політичного виміру, а її забезпечення постає передусім як завдання політичного розвитку та модернізації системи публічного управління.

Людський капітал і політична воля становлять фундаментальний вимір політичного розвитку сучасних держав, у якому поєднуються когнітивні, соціальні та управлінські ресурси суспільства з рішучістю еліт до реалізації стратегічних цілей. Ці поняття розглядаються як взаємопов'язані чинники ефективності державного управління, що визначають здатність суспільства формувати, підтримувати і втілювати політичні рішення, спрямовані на забезпечення безпеки, добробуту та стійкості.

Людський капітал є сукупністю знань, навичок і компетенцій, якими володіють люди і які визначають їхню продуктивність. Однак у політичному вимірі він виходить за межі економічної категорії, набуваючи ознак соціального і політичного ресурсу, що формує потенціал державного управління, громадянської участі та легітимності політичної влади [4].

Політична воля постає як аналітична категорія, що відображає здатність політичних еліт формувати та реалізовувати рішучі рішення у відповідь на суспільні виклики, навіть за умов їх потенційної непопулярності чи високих ризиків. Вона охоплює не лише психологічну готовність до дій, а й інституційно-процедурну спроможність

перетворювати політичні наміри на конкретні управлінські результати. У державах з розвиненим людським капіталом політична воля набуває системного змісту, оскільки компетентні лідери та управлінські кадри здатні приймати рішення, спираючись на глибокий аналітичний аналіз проблем та прогнозування їхніх наслідків.

Людський капітал у політичному сенсі включає три виміри. Перший – інтелектуальний, який охоплює освітній рівень, знання, аналітичні здібності, критичне мислення і професійну підготовку політичних кадрів. Другий – соціальний, що передбачає довіру, громадянську активність, культуру діалогу й участі. Третій – морально-ціннісний, який визначає мотиваційні установки до служіння суспільству, патріотизм, готовність діяти в інтересах спільного блага. Рівень розвитку цих компонентів визначає якість політичного процесу і його ефективність [15].

Політична воля без належного людського капіталу зазвичай виявляється декларативною. Наявність освічених і компетентних управлінців формує аналітичне середовище, у якому політична воля набуває раціональної форми. Коли ж управлінські структури позбавлені професійності, політична воля перетворюється на волюнтаризм або авторитарний тиск. Прикладом є держави, у яких реформаторські ініціативи зазнавали невдач через відсутність фахової підготовки виконавців. Навпаки, успішні політичні трансформації, як у Сінгапурі за Лі Куан Ю чи у Південній Кореї за часів Пак Чон Хі, демонструють, що поєднання сильної політичної волі з високою компетентністю управлінських кадрів забезпечує ефективну реалізацію стратегічних цілей.

У демократичних політичних системах реалізація політичної волі принципово неможлива поза межами легітимних інституційних процедур. Вона передбачає наявність суспільної підтримки, яка формується завдяки розвитку громадянського суспільства, освітніх практик та культури інклюзивної політичної участі. Саме якісний людський капітал забезпечує підґрунтя як для вироблення обґрунтованих політичних рішень, так і для їх суспільного схвалення. Рівень політичної компетентності громадян безпосередньо визначає якість публічних дискусій, характер формування політичних партій і рухів, а відтак і загальну спроможність держави здійснювати політику, зорієнтовану на захист і просування довгострокових національних інтересів.

В українському контексті взаємозв'язок людського капіталу і політичної волі є визначальним чинником успішності реформ. Після 1991 року формування політичної волі часто супроводжувалося низьким рівнем управлінської компетентності, що призводило до нестійких політик, популізму і невиконання задекларованих програм.

Науковці підкреслювали, що дефіцит компетентних політичних кадрів обмежує можливості політичної волі і спричиняє інституційну слабкість держави. Водночас зростання освітнього рівня молодого покоління, розвиток цифрових компетенцій і нових управлінських практик створюють умови для відновлення зв'язку між людським капіталом і політичною рішучістю [5].

Політична воля передбачає не лише рішучість, а й наявність інтелектуально-аналітичної основи, що спирається на використання даних, системне мислення та стратегічне прогнозування, оскільки зміст і якість політичних рішень визначаються інституційними правилами, які структурують поведінку політичних акторів. Формування цих правил забезпечується політичною культурою, освітнім середовищем, кадровою політикою та системою стимулів, що безпосередньо корелюють з рівнем розвитку людського капіталу. У такому підході політична воля, заснована на професійній компетентності, трансформується у стійкий інституційний механізм довготривалої дії, а не зводиться до разового або ситуативного управлінського рішення.

В умовах глобалізації людський капітал стає головним стратегічним ресурсом політичної конкурентоспроможності держави. Знання, технології, управлінські інновації та креативність визначають не лише економічну, а й політичну силу країни. Політична воля у сучасному світі повинна спиратися не стільки на примус, скільки на інтелектуальну перевагу та компетентність суспільства.

Важливою складовою практичної реалізації політичної волі є застосування фінансово-економічних інструментів, що функціонують як дієві механізми впливу на суспільно-політичні процеси. Бюджетні ресурси, податкова система, субсидійні програми та державні інвестиції формують матеріальну основу ухвалення політичних рішень і водночас відображають стратегічні пріоритети правлячих еліт. У цьому вимірі державний бюджет виступає ключовим інструментом урядової політики, який визначає структуру розподілу ресурсів і доступ громадян до суспільних благ. Саме через бюджетні механізми політична воля набуває конкретного змісту в таких сферах, як розвиток, національна оборона, освіта, охорона здоров'я та соціальний захист, забезпечуючи трансформацію політичних намірів у реальні управлінські результати.

В українських умовах фінансово-економічні інструменти набувають подвійної функції. З одного боку, вони виступають засобом матеріалізації політичної волі влади та інструментом реалізації стратегічних державних рішень. З іншого боку, ці ж механізми стають об'єктом політичного суперництва, у межах якого бюджетні пріоритети

нерідко визначаються логікою виборчих циклів. Унаслідок цього економічні рішення частково перетворюються на інструмент електоральної мобілізації та формування підтримки, що ускладнює послідовність і довгостроковість фінансової політики держави.

Політична логіка забезпечення економічної безпеки полягає у поєднанні управлінських і ціннісних пріоритетів, які визначають, яким чином влада ухвалює рішення в умовах обмежених ресурсів, загроз і невизначеності. У кризових ситуаціях політичні еліти часто діють у парадигмі «виживання держави», де головним критерієм є не ефективність у звичайному економічному сенсі, а здатність зберегти керованість, контроль і суспільну лояльність. Така логіка прийняття рішень має свої закономірності.

У політичному сенсі криза є моментом, коли відбувається перерозподіл владних ресурсів і перегляд пріоритетів. Саме у кризові періоди держава зміцнює свій апарат примусу та мобілізації, що згодом формує нові моделі політичної легітимності. Проте у сучасних умовах глобалізації класичні інструменти мобілізації доповнюються фінансовими та інформаційними механізмами, які перетворюють економічну безпеку на інструмент політичної стабілізації [3].

У кризових ситуаціях довіра набуває значення стратегічного ресурсу, співмірного за важливістю з фінансовим капіталом. Її втрата зумовлює політичну дестабілізацію, яка, у свою чергу, посилює економічні загрози та ускладнює управлінські рішення. За таких умов політична логіка ухвалення рішень водночас поєднує прагматичний та символічний виміри. Вона передбачає необхідність підтримання рівноваги між оперативністю дій, продиктованою кризою, та забезпеченням легітимності, без якої втрачається здатність держави ефективно мобілізувати ресурси й утримувати суспільну підтримку.

Війна як особлива форма кризи радикально змінює політичну логіку управління економікою. Вона трансформує ієрархію пріоритетів, переорієнтуючи ресурси на виживання держави. У військовий час економіка перестає бути самодостатньою сферою і стає інструментом політичної мобілізації. У цьому сенсі війна діє як каталізатор політизації економічних процесів, підпорядковуючи ринок логіці державної доцільності.

Ще Карл Шмітт зазначав, що у стані винятку суверен виводить політику за межі звичайного правопорядку, зберігаючи тим самим державу. Аналогічно у період війни політична влада набуває надзвичайних повноважень, які дозволяють концентрувати ресурси, регулювати ринки і перерозподіляти власність відповідно до стратегічних потреб. Це означає, що економічна безпека

у воєнний час визначається не лише економічними показниками, а й політичними механізмами централізації, планування і контролю [14].

В умовах війни економічна безпека набуває виразного морального та символічного виміру. Вона перетворюється на індикатор спроможності держави не лише утримувати оборонні позиції на фронті, а й забезпечувати стабільне функціонування тилу, підтримку критичної інфраструктури, стійкість фінансової системи, безперервність соціальних виплат та енергетичну надійність. У цьому контексті економічна безпека виступає маркером загальної здатності держави витримувати довготривалі виклики війни та зберігати внутрішню стійкість.

У сучасних умовах влада має як жорсткі, так і м'які виміри, що зумовлює сприйняття економічної стабільності у воєнний період не лише як управлінської мети, а й як інструмента політичної легітимності. Демонстрація державою спроможності підтримувати економічний порядок навіть у ситуації постійних загроз і обстрілів посилює суспільну довіру та формує відчуття колективної сили, яке стає ключовим чинником національної стійкості. Війна робить помітними ті складові політичного управління, що у мирний час залишаються менш видимими, зокрема механізми контролю за рухом ресурсів, визначення фінансових пріоритетів та конфігурацію взаємодії між владою, бізнесом і громадянами. Через це економічна стабільність у воєнних умовах перетворюється на важливий маркер ефективності та відповідальності політичного керівництва.

Парадигма «економіка для перемоги» виникає як політична і водночас мобілізаційна модель управління, що передбачає тотальну концентрацію ресурсів, інституційної енергії та суспільного потенціалу на досягненні стратегічної мети – збереженні державності і забезпеченні стійкості нації в умовах війни [1].

Такий підхід формує оновлену логіку політичного управління, у межах якої економіка перестає функціонувати виключно як сфера ринкових відносин чи фінансової рівноваги та набуває статусу складника широкої політичної стратегії. В умовах воєнного часу економічна політика фактично наближається до оборонної доктрини, оскільки визначає не лише параметри розподілу матеріальних ресурсів, а й організацію трудових процесів, забезпечення роботи логістичних ланцюгів, підтримку індустріальної бази, стійкість фінансової системи, а також функціонування освітньої та наукової сфер. У такому контексті економіка стає системним інструментом забезпечення обороноздатності та загальнонаціональної стійкості.

В умовах війни економіка перестає бути самодостатньою сферою і стає політичним інструментом. Класичні категорії ефективності, прибутко-

вості чи конкуренції відходять на другий план. Домінуючим стає принцип доцільності, що підпорядковує усі ресурси єдиній меті – перемозі. У політичному сенсі це означає, що держава відновлює свою директивну функцію, але не в авторитарному, а в стратегічному вимірі [9].

В українських умовах концепт «економіка для перемоги» означає інтеграцію військової, промислової, енергетичної та соціальної політики в єдину стратегічну рамку. Пріоритетом стає не лише всебічне забезпечення сектору оборони, але й підтримання базових соціально-економічних функцій, що гарантують життєздатність та стійкість суспільства в умовах тривалої війни.

Ця модель формує «економічну архітектуру опору», у межах якої кожен сектор національної економіки отримує нову функціональну роль. Промисловий комплекс забезпечує виробництво матеріальних ресурсів, необхідних для оборони; аграрний сектор зміцнює продовольчу незалежність; цифрова економіка підтримує інформаційну безпеку та стійкість комунікаційних мереж; фінансова система гарантує стабільність обігу капіталу, безперервність бюджетних процесів і підтримку довіри до державних інститутів. У сукупності це створює цілісний механізм національної стійкості, орієнтований на досягнення перемоги та збереження функціонування держави навіть за екстремальних умов.

Важливим аспектом поствоєнної реконструкції є політична легітимність економічних рішень. Вона формується через прозорий діалог між урядом, бізнесом і громадянським суспільством. Для України це означає необхідність поєднання ринкових реформ із сильними регуляторними інститутами, які запобігають монополізації і зловживанням. Економічна безпека в цьому контексті перетворюється на показник якості державного управління і стійкості політичної системи.

Баланс між відкритістю і протекціонізмом є питанням політичної культури. У демократичних суспільствах цей баланс формується через суспільний консенсус і діалог між урядом, бізнесом і громадянами. У тоталітарних системах він визначається директивно. Україна, як держава, що проходить шлях політичної модернізації, повинна виробити власну модель взаємодії ринку і держави [11].

Це вимагає створення дієвих інституцій економічної безпеки, які б регулювали інвестиції, контроль за критичними активами, протидію економічній диверсії та моніторинг зовнішніх впливів. У цьому контексті важливою є концепція «стратегічного протекціонізму», яку розвивають сучасні дослідники, зокрема С. Савіцька. Вона виходить з того, що національні економіки потребують певного рівня захисту, поки не досягнуть конкурентоспроможності у глобальному масштабі [10].

Економічна безпека у воєнний та поствоєнний період набуває статусу інтегративного політичного ресурсу, який поєднує здатність держави підтримувати макроекономічну стабільність, забезпечувати стратегічний контроль над критичними секторами та формувати довіру суспільства до ухвалюваних рішень. Умови відбудови потребують не лише фінансових ресурсів, а й ефективного політичного менеджменту, здатного координувати інтереси різних груп, забезпечувати прозорість процесів і формувати інституційну архітектуру, орієнтовану на довгострокову стабільність.

Поствоєнна реконструкція передбачає переосмислення ролі держави як стратегічного актора, відповідального за створення умов для економічного розвитку та захисту національних інтересів. Саме в цей період політична воля, компетентність управлінських кадрів і взаємодія влади з громадянським суспільством стають визначальними факторами ефективності реформ. Відновлення країни вимагатиме гнучкого поєднання ринкових механізмів із цілеспрямованими державними інтервенціями, орієнтованими на модернізацію інфраструктури, технологічне оновлення та зміцнення інститутів економічної безпеки.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Економічна безпека України в умовах війни та поствоєнної відбудови має виразний політичний характер і залежить від здатності держави мобілізувати суспільство, забезпечувати легітимність рішень та координувати інтереси ключових акторів. Політичні ресурси (людський капітал, політична воля, інституційна спроможність і стратегічні комунікації) формують інтегральну систему, у межах якої кожен елемент підсилює інший, забезпечуючи національну стійкість. У воєнних умовах економіка стає інструментом політичного управління, а модель «економіки для перемоги» виступає основою для забезпечення обороноздатності, функціонування критичної інфраструктури та стійкості фінансової системи.

Поствоєнна реконструкція потребує синхронізації ринкових механізмів і цілеспрямованих державних інтервенцій, орієнтованих на модернізацію інституцій, технологічний розвиток, підвищення якості управлінських кадрів і відновлення суспільної довіри. Економічна безпека у цей період виступатиме ключовим індикатором якості державного управління, а ефективність реформ значною мірою залежатиме від здатності інтегрувати політичні та економічні інструменти в єдину систему стратегічного планування.

Подальших наукових розвідок потребують питання інституційної трансформації моделі «економіки для перемоги» у довготривалу стратегію розвитку, механізми формування довіри в умовах реконструкції та роль політичних інститутів

у забезпеченні стійкості під час тривалих криз. Важливими напрямками є аналіз еволюції політичної волі, зміни структури людського капіталу, а також поглиблене вивчення інструментів стратегічних комунікацій як ключового чинника економічної та політичної стабільності держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія / [редколегія, голова – д.е.н. В.В.Небрат] ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2023. – 571 с. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf>
2. Губа М. І., Злепко Н. І., Тацій О. В. Післявоєнна відбудова економіки України: задачі і виклики. *Академічні візії*. 2023. № 23. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8320770>
3. Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст. *Політичні дослідження*. 2021. № 2. С. 33–61. URL: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2021-2-2>
4. Ільїна А. Вплив інвестицій у людський капітал на економічний і соціальний розвиток країни. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 3(65). URL: <https://doi.org/10.32836/2521-666x/2019-65-9>
5. Калінічева Г. Якість вищої освіти як складова формування людського капіталу: виклики для України. *Освітнологія*. 2021. № 10. С. 24–36. URL: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2021.103>
6. Кононенко Н. Легітимність влади: чинники детермінації у повоєнній Україні. *Політичні дослідження*. 2023. № 5. С. 68–86. URL: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2023-1-4>
7. Микитась В. В. Інституційна складова ефективної економічної політики держави. *Бізнес інформ*. 2016. № 1. С. 14–18.
8. Петруненко Я. Міжнародні безпекові угоди України: економічна архітектура підтримки та перспективи реалізації. *Social development: economic and legal issues*. 2025. № 6. URL: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.10>
9. Принц В. Стратегічні орієнтири державної політики у сфері регулювання мілітаризації економіки України. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2025. Т. 344, № 4. С. 411–417. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-57>
10. Савіцька С. І. Інвестиційна складова економічної безпеки України в умовах війни. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. № 38. С. 150–153. URL: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2023-1.22>
11. Шайгородський Ю. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні. Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С. 304–351
12. Штань М. Інституційні детермінанти економічної політики держави. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-90>
13. Яценко О., Макатьора Д., Кубанов Р. Сталий розвиток та архітектура: економічна доцільність використання дуалістичної конструкції на практиці. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2024. Т. 326, № 1. С. 112–117. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-19>
14. Fountis A. Reversing carl schmitt: the state of exemption in Ukraine, after the 24th of february 2022. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series:philosophy, philosophy of law, political science, sociology*. 2023. Т. 2, № 57. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.57.277934>
15. Pohribna V. Role of social capital in professional socialization of personality. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series:philosophy, philosophies of law, political science, sociology*. 2022. Т. 1, № 52. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.52.249942>

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025